

linin Destanı. Samsun: Demokrasinin Müdafai ve Gazete Matbaası.

AYDOĞAN, Rasim (1961). Balta ile Öldürülen Beş Masumun Destanı. Koruteli: Emel Matbaası.

AYGÜN; Kemal (1963). Oğlu Askere Gittiği Sırada Gelini Almak İsteyen ve Gelinin Kandıran Zalim Baba Oğlunu Öldürdü. İzmir: Memleket Matbaası.

AYGÜN, Kemal (1963). (Sivas Vilayetinde) Kardeşinin Karısını Almak İçin Gelini ile Sözüdü Bir Edip Kardeşini Öldüren Katil Kardeşin Destanı. İzmir: Memleket Matbaası.

BALCI, Ali (1961). Niksarın Bozcaarmut Köyünde Kesilen Kızın Destanı, Samsun: Nur Matbaası.

ÇOŞKUN, Feramuz (1963). Zorla Kaçırılan Nişanlı Kızın Destanı", Eskişehir: Kader Matbaası.

ÇOLAKAY, Kayserili Duran (1959). Çineli Alı Gelinin Hazin Destanı. Aydın: Aydoğdu Matbaası.

DALAK, İbrahim (1960). Bafra'nın Elifli Köyünde Dostu İle Kocasını Kesen Kadının Destanı. Demokrasi Matbaası.

DAĞAŞAR, E.Aslan (a), (Tarihsiz). İki cahil suç işledi..Türkiye'ye Turist gelen iki Alman'ı öldürdü. Türkiye'ye Turist olarak gelen ve iki cahil tarafından öldürülen Alman gençlerin Destanı. Eskişehir: Yeşilnur Matbaası.

DAĞAŞAR, E.Aslan (b), (Tarihsiz). Zamanımızın Bazı Hanımlarına İthaf. Eskişehir: Yeşilnur Matbaası.

DEĞİRMENCİ, Yusuf –İbrahim (1965). Alkaç Saracık'ta Oğlu Askerde İken Gelinine Tecavüz Eden Babanın Destanı. Gümüşhacıköyü. Merzifon: Nurlar Matbaası.

DURAN, Ürgüplü Şair Mustafa (1970). Adana'da metres olarak kullanmak isteyen babasını hiç acımadan tabanca ile vuran Necla'nın destanı. İstanbul: Öztürk Matbaası.

DURAN Ürgüplü Şair Mustafa (1970). Yanlışlık Kurbanı olan Talihsiz Askerin Destanı. İstanbul:Öztürk Matbaası.

DURANİ, Ürgüplü Aşık Mustafa (1972). Muğla'da düğün olurken düşmanları tarafından öldürülen gelinin Destanı. İstanbul: Öztürk Matbaası.

DURAN, Ürgüplü Şair Mustafa (1973). Adana'da Kardeşi ile Birlikte Çarap İçirip İki Kızını İğfal eden Babasını 3 Kurşunla Vuran Talihsiz Sultanın Acısı. İstanbul: Öztürk Matbaası.

DURAN, Ürgüplü Aşık Mustafa (1974). Çaycuma'da Servetini Kumara Verip Yavrularını Öldüren Babayı Nefretle Oku. İstanbul: Öztürk Matbaası.

DURAN, Aşık Mustafa (1979). Adana'da Düğünününe Bir Hafta Kala Öldürülen Talihsiz Nurtin'in Destanı. İstanbul: Öztürk Matbaası.

FERRAHİ, Ceyhanlı Aşık (1963). (Derleyen Tokatın Erbaa Kazasından Abdurrahman Polat), Zamanede Bazı İnsanlara. Samsun: Aksiseda Matbaası.

GÖKKAYA, Sadık (1961). İskilbin İbik köyünde Irz Yüzünden Düşmanını ve Annesini Babasını ve Kendi Karısını 4 Kişiyi Bir Öldürüp 6 Gün Son-

rada Karısının Mezarı Üzerinde Kendisi İntihar Eden Katil Ali'nin Çok Acıklı Destanı.

HASAN, Çorumun Yeşidere Köyünden Aşık (1961). Gurbet ve Asker Destanı. Sivas: Esnaf Matbaası.

HASAN, Çorumun Yeşidere Köyünden Aşık (1961). Çankırı'nın Kurşunlu Kazasında Olan Feci Cinayet GerdekGecesinde Gelinle Güveyi Asan Zalim. Sivas: Esnaf Matbaası.

KARATLI, Ali, (Tarihsiz). Gerdeğe Giren Kayın Tarafından Öldürülen Gelinin Destanı. Zonguldak: Şeref Matbaası.

KARTALLI, Metin (1953). İstanbul'da Sandalcı Tarafından Öldürülmüş Zavallı Elif Gürcan'ın Destanı. Ankara: Nur Matbaası.

KAYA, Eyüp (1968). Derli'nin Tepeköknaı Köyünde:3 Senedir Karı koca Hayatı Yaşadığı 15 Yaşındaki Kızını Hamile Brakan 58 Yaşındaki Babasının İbret Destanı.

KOÇ, Dursun (1964). Mersin'in Silifke Kazasında iki Yavrusunu Kollarına Bağlayıp Kayın Yüzünden Kendisini Göksu Nehrine Atan Asker Ailesinin Destanı. Sivas: Esnaf Matbaası.

OTURAK, Hasan (1960). Gençlere Öğütler. Giresun: Hamle Matbaası.

ÖKKEŞ, Aşık (1964). Talihsiz Gelin Mine'nin Destanı. İstanbul: Alparslan Matbaası.

SEFERİ, Halk Şairi Aşık Ziya (Tarihsiz). Erbaah Aşık Ziya'dan Cemiyeti Bozan Çapkın Kadın ve Cehalet Dünyasında.

?, (1960). Devrin Bazı Kadınlarına.

ŞENTÜRK, Muharrem Şentürk-Dursun Koç (1969). Babası tarafından Öldürülen Sultanın Destanı. Sivas: Esnaf Matbaası.

ŞENTÜRK, Muharrem-Dursun Koç (1969). Babası Tarafından Öldürülen Sultanın Destanı. Sivas: Esnaf Matbaası.

ŞENTÜRK, Muharrem-Dursun Koç (1969). Gerdek Gecesi Amcasının Oğlu Tarafından Öldürülen Damat ile Gelinin Destanı. Sivas: NESnaf Matbaası.

ŞENTÜRK, Aşık Muharrem (1974). Adana'da Kardeşi ile Birlikte Şarap içirip iki kızını igfal eden babasını üç kurşunla vuran talihsiz Sultan'ın Acısı. Sivas: Esnaf Matbaası.

ŞENTÜRK, Aşık Muharrem (1974). Giresun'un Saraycık Köyünde Gelinine Göz Koyan Ahlaksız Kaynata Teslim Olmayan Gelinini Öldürdü. Sivas: Esnaf Matbaası.

ŞENTÜRK, Aşık Muharrem (1974). Adana'da İki Kızına Tecavüz Eden Zalim Babasını Öldüren Sultanın Destanı. Sivas: Esnaf Matbaası.

ŞENTÜRK, Aşık Muharrem, 1974, "Ankara'da Karısını Almanya'ya gönderip 4 Çocukla Ortada kalan İsmail'in Destanı", Esnaf Matbaası, Sivas.

ŞENTÜRK, Aşık Muharrem, 1974, "Antalya'dan Alman Dostu ile Gelip Ailesini ve Çocuğunu Kesen Zalim Babanın Destanı, Esnaf Matbaası, Sivas.

YILMAZ, Samsunlu Salim, 1960, "Termen'in Bafracalı Köyünde Boğazından Kesilen Kızın Destanı", Nur Matbaası, Samsun.

ÂŞIK BİLÂL CEYHAN ve ŞİİRLERİ

Aşık Bilâl Ceyhan and His Poetry

Poèmes du poète populaire Bilâl

Yrd. Doç. Dr. Ruhi KARA*

ÖZET

Âşık Bilâl Ceyhan 1945 yılında Osmaniye'nin Düziçi ilçesine bağlı Elbeyli köyünde doğmuş bir halk şairidir. Adana Âşıklık geleneği içerisinde önemli bir yer alan "kız isteme, gelin alma ve kız evine kına gecesi âşık götürme" geleneğini yöresinde hâlen yaşatan âşıklarımızdandır.

Anahtar Kelimeler

Âşık, Âşıklık Geleneği, Âşık Götürme

RÉSUMÉ

Bilâl Ceyhan, né en 1945 au village Elbeyli de l'arrondissement de Düziçi du département d'Osmaniye, est un poète populaire (*aşık*). Il est un des poètes populaires grâce à qui survit la tradition "de la demande en mariage de de fille, de la prise de la mariée et de l'accompagnement de l'*aşık* à la maison de fille pour la nuit du henné". Il s'agit d'une tradition importante de la région d'Adana.

Mots-clés

Poète populaire (*aşık*), condition du poète populaire (*aşık*), accompagnement du poète populaire

1- HAYATI

Âşık Bilâl Ceyhan 01.03.1945 tarihinde Osmaniye'nin Düziçi ilçesine bağlı Elbeyli köyünde dünyaya gelmiştir. Asıl adı Hacı Ali'dir. Büyük kardeşinin adı Bilâl'dir. Kardeşinin yerine askere gittiğinden nüfus kütüğüne daha sonra Bilâl Ceyhan olarak kaydedilir. Varsak boyuna mensup Türkmen aşiretlerindedir. Karaca Oğlan'ın mensup olduğu Sayıoğulları sülalesiyle de akrabalık bağı olduğu kendisi tarafından ifade edilmektedir.

Âşık Bilâl Ceyhan'ın dedesi Molla Ahmet, yıllar önce bazı sebeplerden ötürü Kozan yöresinden ayrılarak Düziçi'nin Haruniye ve eski adı Gökçe olan şimdiki adıyla Gökçayır köylerine yerleşir. Burada Tecirli ağalarıyla geçinemez, ailesi ile birlikte Sayıoğulları obasından ayrılarak, Elbeyli'nun da bir müddet yaşayıp ayrıldığı Elbeyli köyüne gelir, burayı yurt edinirler.

Âşık Bilâl'in babası, Molla Hasan İbrahim'dir. Çevresinde hoşsohbet birisi olarak tanınan Molla Hasan, usta malı türkü söyleyen, kendi yöresinde anlatılan halk

hikâyelerini çok iyi bilen birisidir.

Annesi Tecirli Aşiretine mensup Düziçi'nin Bayındırlı köyünde Fakı Ali'nin kızı Esmâ'dır. Âşığın anne tarafında saz çalıp, türkü söyleyen, halk hikâyesi anlatan bir yakını yoktur.

Âşık Bilâl, ilkokulu, -kendi köyünde olmadığı için- Düziçi'nin Pirsultanlı ve Alibozlu köylerinde okur. İlkokul son sınıfta iken okuldan ayrılarak büyük kardeşinin yerine askere gider. Vatanî görevini bitirdikten sonra Gazi Antep'in İslahiye ilçesinde medrese eğitimi görür. Âşık, bu arada aldığı dinî eğitimin yanında ilkokulu da dışarıdan bitirir. İyi derecede Osmanlıca bilen Âşık Bilâl Ceyhan, okumaya meraklı olup, birçok âşığın hayatını, şiirlerini bu yolla öğrenmiştir.

Dinî, tarihî ve millî konular âşığımızın şiirlerinde geniş olarak yer almaktadır.

Askere gidinceye kadar çiftçilik yapmış, sığır beslemiştir. Askerlik dönüşü iki yıl medrese eğitimi görmüş, kendi köyünde gönüllü imamlık yapmıştır. İmamlık yaptığı sırada saz çalıp, türkü söylemiş; türkü

* Atatürk Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi

söylemesi çevrede hoş karşılanmadığından imamlığı bırakarak çiftçilik yapmaya devam etmiştir. Düziçi ilçesinde, kız isteme, gelin alma ve kız evine kına gecesi âşık götürme geleneğini yaşatmaya çalışarak, sık sık bu törenlere ücret karşılığında davet edilmiştir.

Adana'da Halk Eğitim Müdürlüğü tarafından düzenlenen Karaca Oğlan, Dadaloğlu, festivallerine katılarak, bu konuda yapılan araştırmalara yardımcı olmuştur.

Âşık Bilâl Ceyhan, 1976 yılında İskenderun Demir Çelik fabrikasına işçi olarak girer. Âşıklık işini de hafta sonlarında düğünlere giderek devam ettirir. İskenderun Demir Çelik fabrikasından emekli olan Âşık Bilâl evli olup üç çocuk babasıdır.

2-SANATI

Âşık Bilâl Ceyhan, şiir yazmaya ve türkü söylemeye çok küçük yaşlarda başlamış, saz çalmayı da kendi kendine öğrenmiştir. Bu hususta herhangi bir ustası yoktur. Âşıklığa başlamasında babasının ve dayısının etkisi olmuştur. Âşıklığın kendisine Allah vergisi olarak verildiğini, bunun çok büyük bir yetenek olduğunu ve dünyaya âşık olarak geldiği düşüncesindedir. Âşık, ilk şiirini ilkokul ikinci sınıfta iken sınıfın güzel kızı Ayşe'ye "Kızlarda Geldi Yetiştii" adıyla yazmıştır.

Âşık Bilâl, âşık olmasında, saza ve şiire merakında birinci etken olarak bölgede hâlâ bir gelenek halinde yaşamakta olan, düğünlerde kız evine kına gecesi âşık götürme geleneğinin etkisi olduğunu söyler ve şöyle açıklar: "Hafta sonları köyde ya da komşu köylerde nerde düğün varsa biz ordaydık. Önce oğlan evine gider, davul zurna eşliğinde türkülü halaylarımızı çekerdik. Yorulunca bir kenara oturup türkü söyler, o türküyü zurnaya da çaldırırdık. Daha sonra da akşam kınacılarla beraber kız evine gider, âşığın sohbet ettiği odada yerimizi alırdık. Sabahlara kadar orada âşığın anlattıklarını söylediklerini dinler ve ondan bir şeyler öğrenmeye çalışırdık. Buraya gelen âşıklar cura çalarlardı. Sohbete başlarken önce Karaca Oğlandan dört

türkü söylerler, ondan sonra da toplumun isteği üzerine; Köroğlu, Ahmet Bey, Elbeyli-oğlu, Âşık Garip, Âşık Halil, Bey Böyrek, Deli Boran, Gündeşlioğlu, Gılınç Ali, Helvacı Güzeli, Tahir ile Zühre, Esmahan ile Zeycan, Yaralı Mahmut gibi halk hikâyelerini anlatırlardı."

Âşık Bilâl Ceyhan'ı âşıklığa hazırlayan sebeplerin başında Karaca Oğlan'dan türkü söyleme geleneğinin yanında; çocukluğundan beri dinlediği, Elbeylioğlu, Dadaloğlu, Gündeşlioğlu, Deli Boran gibi eski âşıkların hikâyeleri ve bu hikâyelerdeki şiirleridir. Âşıklık hayatında en çok etkilediği hikâyenin "Kerem" hikâyesi olduğunu söyler. Geleneğe ait ilk işaretleri bu hikâyelerden aldığını belirtir. Arkadaşlarıyla bir araya geldiklerinde yine bu geleneklerle ilgili olarak şöyle demektedir: "Gençlerle beraber köy odalarında toplanır, saz çalar, sıra türkülerini çağırırdık. Herkes bir türkü söylemek, ya da bir halk hikâyesi anlatmak zorundaydı. Kimisi bilir, kimisi bilmezdi. İşin meraklısı çoktu. Her gün daha kalabalık olurduk. Ayrıca çeşitli oyunlar da oynardık. Türkü söylemeyenlerden belli bir para toplar, o parayla bir sonraki güne lokum, bisküvi, meyve alır, odada hep beraber yerdik."

Adana âşıklar geleneğinde âşıklığa başlamada Karaca Oğlan geleneğinin etkisi görülmektedir. Yörede bu işe gönül verenler Karaca Oğlan şiirlerini söylemekle başlarlar. Yörede yapılan fasıllarda Karaca Oğlan, Dadaloğlu ve Deli Boran'dan türkü okurlar. Bu Karaca Oğlan'dan türkü söyleme geleneğine yörede "Karaca Oğlan çağır-mak" adı verilir.

Âşık Bilâl Ceyhan da Karaca Oğlan türkü söyleme geleneği içerisinde yetişmiş, kendisinin de bu konuda bir şeyler söyleyebilmesi için Karaca Oğlan'la ilgili şiirler ezberlediğini ve "Karaca Oğlan çağır-dığını", kendisini yetiştirmek için de Ruhsati, Şah Hatayı, Pir Sultan Abdal, Buharalı Mahmut, Yunus Emre ve Mevlâna'yı da okuduğunu söylemektedir.

Âşık, kendisini yetiştirdikten sonra

yavaş yavaş sazını ve şiirlerini de geliştirir. Askerlik görevi gelir, okulunu bırakarak askere gider:

*Ben giderim vatanımdan,
Gurbet düşürdü yollara.
Yılan gibi kara tren,
Yine uzandı yollara.*

Asker dönüşü medreseye devam etmiş, aldığı bu eğitim onun şiirlerinin konusuna da yansımış, dinî ve tasavvufî konularda şiir söylemeye başlamıştır. Şiirlerini iki safhada incelemek mümkündür. Askere gitmeden önceki şiirler ve askerden sonra medrese eğitimi sırasında söylediği şiirler.

Mevlâya Mevlâya

*Kırdaki türlü çiçekler,
Kokar Mevlâya Mevlâya.
Seher vakti öter kuşlar,
Şakır Mevlâya Mevlâya.*

*Âşık Bilâl geçer günler,
Hani nerde, bunca canlar.
Sur çalınca hepten onlar,
Kalkar Mevlâya Mevlâya.*

Âşığın medrese eğitimi öncesi söylemiş olduğu şiirlerde kuvvetli bir Karaca Oğlan etkisi vardır. Medrese eğitimi sonrasında söylemiş olduğu şiirlerinde Yunus tarzında dinî-tasavvufî konular açıkça görülmektedir. Âşık, gerçek şiire medrese eğitiminden sonrası dönemde ulaştığını, bunda da Yunus ve Mevlâna'yı okumasının büyük etkisi olduğunu söylemektedir.

Şiirlerinde, genellikle aşk, gurbet, ölüm, toplumsal sorunlar, tabiat, zamandan yakınma, yoksulluk, dert, keder, sevinç gibi konuları işlemiştir. Dinî şiirlerinde herhangi bir tarikata bağlılıktan çok dinî duygular ve gerçekler anlatılır. Yunus Emre havasını taşıyan birkaç mistik şiir yanında diğer dörtlülüklerde genelde din, tabiat, aşk konusundadır.

Âşık Bilâl usta bir saz şairidir. Şiirlerini saz eşliğinde söylemektedir. Şiirlerinde genellikle tek sesin benzeştiği yarım kafiye kullanmıştır.

Âşık, şiirlerini koşma, türkü, güzelleme, destan ve ağıt türlerinde yazmıştır.

Şiirleri genellikle dörtlülüklerden kuru lu ve koşma tarzında kafiyeli olup, hece

vezninin 11'li ve 8'li kalıplarıyla söylenmiştir. Bu kalıpların dışında çok az şiiri vardır. Bazı şiirlerinde vezin icabı heceler düşüğü, bazı şiirlerinde de aşırı derecede durak bozuklukları görülür.

*Senin aşkın düştü benim serime
Sevdamız serimden geçti Rûveyda
Girsem seyreysem gül bahçenize
Gezerken bülbülün uçtu Rûveyda*

*Sen güderken yol önünde yazıldı
Selvi boyun bir dal gibi süzüldü
Yavaş yürü belden kemer çözüldü
Belinden kemerin düştü Rûveyda*

Göçtü Deyin

*İki kapılı bu yapı
Biri geldi açtı deyin
Birkaç gün kaldı burada
Birin örtüp göçtü deyin*

*Zülkarneyn, Süleyman Hanı
Avcuna aldı cihanı
Bir gün sorarlarsa beni
Âşık Bilâl göçtü deyin*

Koşmalarda anlam ve ses ahengi bakımından bütünlük görülür.

*Bu gün ben bir güzel gördüm
Çıktıverdi yol üstüne
İsmine maşallah verdim
Yeşil giymiş al üstüne*

*Gözler siyah, kaşlar hilal
Kusursuz yaratmış Celal
Gönül dedi durma Bilâl
Yıkılı ver öl üstüne*

Âşık, şiirlerinde duygu ve düşüncelerini yapmacıktan uzak, sade bir söyleyişle anlatmıştır.

Âşık Bilâl Ceyhan, köyünde Hacı Ali olarak bilinir. Âşık, şiirlerinde; Âşık Bilâl, Bilâl ve bazen de Elbeylioğlu mahlaslarını kullanmıştır. Genellikle şiirlerinde "Âşık Bilâl" mahlaslarını taşımıştır. "Elbeylioğlu" mahlası, çok iyi türkü söylediği ve Elbeylioğlu Hikâyesini iyi anlattığından için köylüleri tarafından verilmiştir.

*Diyor Bilâl Ceyhan bu nasıl şehir?
Yüzünü buz tutmuş, akıyor nehir,
Zannedersem felek eylemiş kahır,
Çarşısı, pazarı, yolu bulunmaz.*

*Âşık Bilâl hep savruldu kül gibi,
Ne anam var ne babam var el gibi,
Takatım kalmadı kuru dal gibi,
Bu gurbet ömrümü yedi bitirdi.*

*Gözler siyah kaşlar hilal,
Kusursuz yaratmış Celal,
Gönül dedi durma Bilâl,
Yıkılıver öl üstüne.*

*Diyor Elbeylioğlum, ibret alırım,
Burda ne kocarım ne de ölürüm,
Bir gün olur ben de ora gelirim,
Benim de orada ecdadım neslim,
Onlarda Allah'a oldular teslim.*

Âşık Bilâl Ceyhan'ın şiirleri herhangi bir sanat endişesi taşımamaktadır. Şiirlerini yazarken bir sanat kaygısı gütmemiştir. Onda amaç anlam derinliğidir. Şiirlerinde yalın, sade ve özlü söyleyiş vardır. Mahalli kelime ve söyleyiş biçimlerini de görmek mümkündür.

Şiirlerinde hayal ve duygu dünyası kurarken çeşitli anlam ve söz sanatlarından yararlanır. Onun mısralarında görülen bu edebî sanatlar belirli bir eğitimin neticesi olmayıp, hemen hemen her saz şairinde gördüğümüz söz sanatlarıdır.

Âşık, çevresinde gördüğü güzelleri ve güzellikleri ifade ederken bazı benzetmelere yer vermiştir. Karaca Oğlan'da olduğu gibi; güzel selviye, saçlar ipek sırmaya, dudaklar goncaya, kirpikler oka benzetilmiştir.

*Bir güzele gönül verdim
Boyu selvi belî ince
Doyamadım o mah yüze
Dudakları gonca mı gonca*

Atasözlerine sık sık başvurmuştur. Sözlü geleneğin yaygın olduğu kırsal alanda atasözleri çok önem kazanır. Bu bakımdan atasözleri onun üslubunu zenginleştirir.

*Ne çileler dertler çeker
Dünya için ömrün söker
Od düştüğü yeri yakar
Yaktığını yakar geçer*

Âşığın şiirlerinde günlük konuşma dilinde sık kullanılan deyimlerden yararlandığını görüyoruz.

Bilâlim üç günlük bu dünya biter. (Üç günlük dünya)

Rakibe haddini bildiremedim. (Haddini bildiremedim)

Bu gurbet ömrümü yedi bitirdi. (ömrümü yiyip bitirmek)

Şiirlerde kargış (beddua) yoktur. Alkış ve dualar sık yer almaktadır.

*İmanı kaldırma ya Rab düşümden
Akıl cevherimi esme başımdan
Yaşı geçmiş hala kumar başında
Şeytana zar açanlardan eyleme*

3- HİKÂYECİLİĞİ

Âşık Bilâl Ceyhan, âşıklığını hazırlayan sebeplerin başında küçük yaşlarda dinlediği ve etkisinde uzun yıllar kurtulamadığı Âşık Kerem hikâyesi olduğunu söylemektedir. Okuduğu Âşık Kerem hikâyesi onu söyletmeye başlamış, âşıklığının ilk basamağını hazırlamıştır.

Âşık, genç yaşta âşık sohbetlerine katılmış, onlardan; Köroğlu, Ahmet Bey, Elbeyoğlu, Âşık Garip, Âşık Halil, Deli Boran, Gündeşlioğlu, Tahir ile Zühre, Es-mahan ile Zeycan, Yaralı Mahmut hikâyelerini dinlemiş ve öğrenmiştir. Kendisi çeşitli âşık meclislerinde bu hikâyeleri anlatmıştır.

Âşık Bilâl Ceyhan, hikâye musannifi değildir. İyi bir hikâye anlatıcısıdır. Âşığın dağarcığında bulunan ve anlattığı halk hikâyeleri şunlardır:

Bildiği Hikâyeler

A- Tam olarak bildiği hikâyeler

1- Elbeylioğlu Hikâyesi

2- Âşık Halil Hikâyesi

3- Ahmet Bey Hikâyesi

4- Köroğlu Hikâyesinin

a- Gürcistan Kolu

b- Şam Kolu

c- Turna Teli Kolu

5- Buharalı Mahmut Hikâyesi

6- Beyoğlu Hikâyesi

7- Âşık Garip Hikâyesi

8- Gündeşlioğlu Hikâyesi

B- Sadece birkaç şiirini (türküsünü)

bildiği hikâyeler:

1- Öksüz Ali Hikâyesi

2- Sürmeli Bey Hikâyesi

3- Bey Böyrek Hikâyesi

4- Öksüz Yakup Hikâyesi

5- Kılınç Ali (Ali ile Fatma) Hikâyesi

6- Kameroğlu Hikâyesi

7- Han Mahmut Hikâyesi

8- Deli Boran Hikâyesi

- 9- Hurşit ile Mahmihri Hikâyesi
10- Esmehan Hikâyesi
11- Helvacı Güzeli Hikâyesi

4. ŞİİRLERİ

Gurbet

Ben giderim vatanımdan,
Gurbet düşürdü yollara.
Yılan gibi kara tren,
Yine uzandı yollara.

Hasret bizi helâk eder,
Bilmem bu yol nere gider,
Gamlı gönlüm etme keder,
Birgün döneriz ellere.

Birgün olur güller açar,
Kara gündür gelir geçer,
Dal üstünden bülbül uçar,
O da kahreder dallara.

Bizi mafediyor gurbet,
Edelim millete hürmet,
Aşık Bilâl sağ selamet,
Birgün düşeriz yollara

Kızlar da Geldi Yetiştii

Kızlar da geldi yetiştii
Beyaz gül gibi, gül gibi,
Birini gördüm geçende
Çoştum sel gibi, sel gibi.

Birisi var ince belli,
İkincisi beyaz elli,
Hanım kızlar tatlı dilli,
Söyler bal gibi, bal gibi.

Baharda uğradım kışa
Dağları bürümüş meşe,
Aziz dostum güzel Ayşe,
Yeşil göl gibi, göl gibi.

Turnadan alınır teller,
Güzellere mahsus derler,
Kına yakmış ele kızlar,
Kızıl gül gibi, gül gibi.

İnci gibi beyaz dişi,
Kaleme çekilmiş kaşı,
Sarrafın altın, gümüşü,
Ayşem kal gibi, kal gibi.

Baharda açan gül gibi,
Salınır selvi dal gibi,
Aşık Bilâl bülbül olmuş,
Ayşem gül gibi, gül gibi

Güzele Övgü

Bugün ben bir güzel gördüm,
Çıkuverdi yol üstüne.
İsmine maşallah verdim,
Yeşil giymiş al üstüne.

Nerde ola bunun sürüsü,
Yeşil giymiş her birisi.
Açılmış sultan korusu,
Güller açmış gül üstüne.

Beyaz ele yakmış kına,
Bakışın kâr eder cana
Kız seni doğuran ana
Serdar m'etti kul üstüne.

Evleri tavanlı çardak
Beyaz düşler billur bardak
Baktım birkaç yeşil ördek
İnmiş yüzer göl üstüne.

Gözler siyah, kaşlar hilâl
Kusursuz yaratmış Celal
Gönül dedi durma Bilâl
Yıkılver öl üstüne.

Rüveyda

Senin aşkın düştü benim serime,
Sevdanız serimden geçti Rüveyda,
Girsem seyreyleşem gül bahçenize,
Gezerken bülbülün uçtu Rüveyda.

Sen giderken yol önünde yazıldı,
Selvi boyun bir dal gibi süzüldü
Yavaş yürü belden kemer çözüldü
Belinden kemerin düştü Rüveyda.

Gülün açılmamış tomurcuk durur
Çeşmenin başında hayalin yürür
Seher yeli eser göğsün görülür
Dalından turunçlar düştü Rüveyda.

Sevdana düşeli akıl yok başta
Gençlik çağımızdır, biz onbeş yaşta
Açılmış güllerin hep deste deste
Reyhanın kokusun saçtı Rüveyda.

Aşık Bilâl aşkın ile del'olur
İlkbahar ayında çaylar sel olur
Bahçenizde al, kırmızı gül olur
Gönül bir hatıra seçti Rüveyda

Dağlar

Dünya yaratıldı durmaz yerinde
Üzerine çivi vurulan dağlar
Bir mevsim karalı bir zaman yeşil
Bir zamanlar beyaz bürünen dağlar

Yeryüzünde ayrı ayrı yerin var
Şöhret bulmuş namı namı karın var
Bir zamanlar reyha saçan belin var
Bir mevsimde üryan bulunan dağlar.

Başını salmışsın beyaz dumana
Dil çürütme dinsiz gelmez imana
Bir zaman gark olun çayır çimene
Bir mevsimde siyah bürünen dağlar.

Bilâl devri alem döndüğü zaman
Semada bu nurlar yandığı zaman
Nuh nebi başına indiğı zaman
Nuh'un gemisine direnen dağlar.

Mevlâya Mevlâya

Kırdaki türlü çiçekler,
Kokar Mevlâya Mevlâya.
Seher vakti öter kuşlar
Şakır Mevlâya Mevlâya

*Susuzları su diyerek
Kavuşanlar bu diyerek
Dervişleri hu diyerek
Çıkar Mevlâya Mevlâya*

*Karın almış yüce dağlar
Engini bahçeler bağlar
Kuvrılıp akarak çağlar
Sular Mevlâya Mevlâya*

*Bak sulara taştan çıkar
Dere, çay nehire bakar
Toplanır deryaya akar
Akar Mevlâya Mevlâya*

*Âşık Bilâl geçer günler
Hani nerde, bunca canlar
Sur çalınca hep onlar,
Kalkar mevlâya mevlâya*

Bir Güzele

*Bir güzele gönül verdim
Boyu selvi beli ince
Doyamadım o mah yüze
Dudaklar gonca mı gonca*

*İğranır selvi dal gibi
Dalgalı yeşil göl gibi
Uzun saçların tel gibi
Atmış gulunçtan gulunca*

*Her kitaptan okur demiş
Bülbül ise şakır demiş
Düğür saldım fakir demiş
Nolur fukara olunca*

*Âşık Bilâl çilem dolmaz
Aşığı ağlatan gülmez
Geçer bu güzellik kalmaz
Bir gün Azrail gelince*

Bu gurbet Ömrümü Yedi Bitirdi

*Yalan dünya hiç yüzüme gülmedi
Bu gurbet ömrümü yedi bitirdi
El attım dallara yerin bulmadı
Bu gurbet ömrümü yedi bitirdi*

*Döküldü dişlerim ağardı saçım
Büküldü kaddim kalmadı biçim
Kurumaz gözlerim kan ağlar içim
Bu gurbet ömrümü yedi bitirdi*

*Şu fanide iyisini bulmadım
Yetim kaldım ana, baba görmedim
Ömrüm geldi geçti murat almadım
Bu gurbet ömrümü yedi bitirdi*

*Âşık Bilâl hep savruldu kül gibi
Ne anam var ne babam ver el gibi
Takatım kalmadı kuru dal gibi
Bu gurbet ömrümü yedi bitirdi*

Ana

*Babam Adem anam Havva
Ana bir ihtiyaç imiş
Havva Adem'den bir parça
Anasız olmak güç imiş*

*Karanlık gecem tan olsa
İster sen ister ben olsa
İnsan sultan ve han olsa
Annesine muhtaç imiş*

*Nece gövdende götürdün
Ninni söyledin yatırdın
Beni topluma getirdin
Analar başa taç imiş*

*Cennet ayağı altında
Onu eğilir operim
Derdimi ona dökerim
Ana derde ilaç imiş*

*Âşık Bilâl evlat sende
Ödenmez hakkın var bende
Cennet ayağın altında
Cenneti bulmak güç imiş*

Mevlâna

*Seyahat eyledim geldim Konya'ya
Ziyaretin akla gelmiş Mevlâna
Aladdin Tepe'den seyran eylerken
Gözümün önünde kalmış Mevlâna*

*Akar şadırvanı geniş surları
İslam ahlakıyla yanar nurları
Horasandan gelen büyük pirleri
Yanına misafir almış Mevlâna*

*Yeşildir kümbeti siyah kubbesi
Yumurta mı tesbihinin habbesi
İlmine saygıyla kalkmış babası
İlminen şöhrete ermiş Mevlâna*

*Çeşit çeşit hediyeler dizili
Büyük Mushaf Hafız Osman yazılı
Mangal yanmış seccadesi yazılı
Yönelmiş kibleye dönmüş Mevlâna*

*Çıkmıyor yıl öncesi halından
Hediyeler gelmiş şahtan, veliden
Libaslar giyinmiş Acem şalından
Mevlânanın sevgisin almış Mevlâna*

*Gezersen alırsın büyük bir bilgi
Ayette süslüdür koca bir kurgu
Dizilmiş bir yanda hep sünnet çalgı
İlim deryasına dalmış Mevlâna*

*Zümrüt gibi mabedinin yapısı
Beytullahı doğru bakar kapısı
Karşısında Yavuz Selim Cami'si
İstedığı surra ermiş Mevlâna*

*Mevlâna bir umman ilmi çok derin
Bildığımız kadar anlatak yarın
Âşık Bilâl gibi kalp gözü körün
Kabul et ziyaret kulmuş Mevlâna*

NOTLAR

Âşık Bilâl CEYHAN'la ilgili bilgiler oğlu İbrahim CEYHAN'dan derlenmiştir.

Kaynak kişi: İbrahim CEYHAN

İşi: Öğretmen

Görüşme yeri ve tarihi: Erzincan-1998